



לקחה טוב



יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעדיכת הרב מנשה צדקה שליט"א

התשס"ח

פרשת ויחי



4:13	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:43	מוצאי שבת
9:01	סוק"ש מג"א
9:37	סוק"ש גר"א
11:55	חצות

ויקרא לבנו ליוסף – לבנו, מפני שהוא בנו, ליוסף, מפני שהוא מלך, ואפילו לא הי' בנו. אם נא מצאתי חן בעיניך. ולא גזר משום כיבוד אב כי רצה שיוסף יישבע לו, ואם הי' גוזר משום כיבוד אב הי' יוסף כנשבע לקיים את המצוה, דלא הוי שבועה. (מהרי"ל דיסקין)

ויקרא לבנו ליוסף – ואף על פי שאמר מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, וכיצד קרא יעקב ליוסף ויוסף בא אליו. אלא שזה מדובר במלך ישראל שנמשח ומלך על ישראל, אבל מלך כגון יוסף יכול למחול על כבודו ולעשות רצון אביו, וגם שאין אביו יכול ללכת אליו. אם נא מצאתי חן בעיניך. מציאת חן היא האהבה הנכונה ואמר כאן יעקב אם מצאתי חן בלשון עבר, מתשובתך לבקשתי אדע האם זה שפירנסת אותי ואת ביתי שבע עשרה שנה הוא משום שמצאנו חן בעיניך, מאהבה טהורה, או משום חיוב מוטל עליו לפרנס בית אביו ואחרת יהי' לחרפה, כי בקשתו זו יעשה רק מאהבה בלבד וללמד על העבר כולו. (אוה"ח)

ויקרא לבנו ליוסף – לכאורה צריך הי' לומר לבנו יוסף, ונראה שביקש ממנו מצד שניים, מצד שהוא בנו וחייב כבוד אביו ומצד שהוא יוסף והוא הביאו למצרים ומוטל עליו להחזירו לארץ ישראל. שמצד כיבוד אב היינו דוקא משל אב ולא משל בן, לכן ביקשו גם מצד שהוא יוסף, וכנ"ל. (טעמא דקרא)

שים נא ידך תחת ירכי – נשבע לו על המילה שבה תלויים תרי"ג מצוות. ברית בגימטריא תרי"ב וגוף המילה משלימין חשבון תרי"ג מצוות. (מדרש אגדה)

שים נא ידך תחת ירכי – תישבע לי באות ברית קודש ששמרת. אל נא תקברני במצרים. בין הטמאים אשר בשר חמורים בשרם וזירמת סוסים זירמתם. ואם תאמר יוסף שמר ברית קודש למה נקבר במצרים. אלא שיוסף צריך הי' להיקבר במצרים (שיוכלו לסבול עול גלות מצרים) ושלא ייטמא נקבר במים, במקום שלא ייטמא. (זהר)

ועשית עמדי חסד ואמרת – חסד זו תורה שבעל פה תורת חסד. תורה ללמדה זו תורה של חסד והיינו תורה שבעל פה שמלמדין לתלמידים. ואמת זו תורה שבכתב, מידת יעקב אבינו ע"ה, תתן אמת ליעקב, אמת זו תורה והיינו תורה שבכתב. (ר"צ הכהן)

ויהי ימי יעקב שבע שנים וארבעים ומאת שנה – לפיכך נימנו מסורגיין לומר לך בן ארבעים כבן שבע וכן שבע כבן מאה. כתיב משפטי ד' אמת צדקו יחדו, אמת א' בתחילת אותיות, ת' בסוף האותיות, ומ' באמצע, אימתי הן נקראים אמת כשהאדם אחד הוא תחילה ואמצע וסוף. וכמו שמצינו ביעקב אבינו, וכן ויהיו חיי שרה שבע ועשרים ומאה. (משנת רבי אליעזר)

"ויקברו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת, אל נא תקברני במצרים" (מז, כט) **ויקברו ימי ישראל למות** - בכל מקום שזכרת מיתה אצל יעקב אבינו ע"ה הוא נקרא בשם ישראל, וכשזכר בשם יעקב לא נזכר בו לשון מיתה. וכן דרשו במס' תענית יעקב אבינו לא מת. כי גדר מיתה הוא סילוק הנפש הגוף וגדר ישראל נסתלק ממנו ועל כן יצדק בו לשון מיתה. אך גדר יעקב לא נסתלק ממנו רק גוע כמי שנתעלף ועל כן נאמר ביעקב רק ויגוע ויאסף ולא נאמר בו מיתה כאמר ביצחק ויגוע וימת ויאסף אל עמיו. ומה שנתן יוסף לרופאים לחנוט את יעקב, שלם כמות שהוא חנטו אותו ולא פתחו בטנו, כי חשש פן יעשוהו אלוה אם יראו שהוא מתקיים ימים רבים בלי חניטה. אל נא תקברני במצרים. גם לא קבורה זמנית כיוסף שנקבר במצרים והעלוהו עמם בצאתם ממצרים.

ויקברו. שלושים יום קודם הסילוק ניכר לצדיק עצמו, לכן נאמר בו לשון קריבה, ויקרא לבנו ליוסף, ממלא מקומו כמרכבה אצל השכינה. (אלשיך)

יקברו ימי ישראל למות – הימים בהם עוסק האדם בתורה ומצוות הם ימי חיים, וימים שאינו עוסק בהם בתורה ומצוות הם ימים מתים. וכשהאדם נחלש ואינו יכול לעסוק בתורה ומצוות כראוי ימיו קרובים למות. (מגיד חדש)

ויקברו ימי ישראל למות – ומצינו לשון זה אצל דוד ולא מצינו לשון זה אצל משה רבנו ע"ה, שיעקב ודוד השלימו שליחותם בעולם הזה אך משה לא השלים שליחותו עד שיכניס את דור המדבר לארץ לישראל. (גלי רזיא)

פנינים לפרשה

"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני ימי חייו שבע עשרה שנים וארבעים ומאת שנה"

(מז, כח)

ויחי יעקב – ויחי בגימטריא שלושים וארבע, שלושים וארבע הוא שני חיי יעקב שלא בצער, שבע עשרה עד שנפרד מיוסף ושבע עשרה עם יוסף במצרים. (ר' בחיי חיי שרה)

ויחי יעקב בארץ מצרים – ירידתו של יעקב למצרים היא גלותו היום ביד החי' הרביעית, היא רומי. וכשם שבני יעקב, במכרם את יוסף, סיבבו ירידתם למצרים כך סיבבו אחינו, על ידי הברית עם הרומאים שעשו החשמונאים, למסירתנו בידם, וכשם שזקני פרעה ושריו העלו את יעקב לקבורה ועשו לו אבל כבד כך יעלו אותנו מכל העמים מנחה לדי' ויהי' להם אבל כבד בראותם כבודנו, ואנחנו נראה בנקמת ד' בהם, יקימנו ונחיי' לפניו. (רמב"ן)

ויחי יעקב.. שבע עשרה שנה – שהיו בטובה בשובע ובשלוש. ולפני כן הוא אומר מעט ורעים היו ימי שני חיי, וכן אתה מוצא בכל מקום שהרשעים תחילתם שמחה וסופם צער עד לאין קץ, אבל הצדיקים תחילתם צער וסופם שמחה לעולם, ושמחת עולם על ראשם. (מדה"ג)

ויחי יעקב.. שבע עשרה שנה – רק שנות חייו האחרונות היו שנות חיים בנחת ובשמחה, ויעקב סימן לבני ישראל שרוב ימיהם בגלויות, וחזירתו לארץ ישראל תהי' בכבוד כמו חזרתו של יעקב לקבורה. (נצי"ב)

ויחי יעקב בארץ מצרים – על ידי בחינת האמת, תתן אמת ליעקב, אפשר לחיות אפילו בארץ מצרים. (הרי"מ)

משמת יעקב החלו המצרים לשאול מהם מסים ויהיו למס עובד, אבל השעבוד בבנין לא הי' עד שמת לוי, והמירור, וימררו את חייהם, לא הי' עד שנולדה מרים, שקראו לה מרים על שם המרור. (הרוקח)

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה – עיקר חייו של יעקב היו שבע עשרה השנה שהי' עם יוסף במצרים ושבע עשרה השנה עד שנמכר יוסף, וביחד שלושים וארבע שנה, כמנחן חייו. (אהבת ישראל)

אל נא תקברני במצרים – שלא יאמרו השבטים אילולי היא (מצרים) ארץ קדושה לא נקבר בה יעקב אבינו. ולפי שאמר לו הקב"ה הארץ אשר אתה שוכב עלי לך אתננה, אם שוכב אתה עלי היא שלך ואם לאו אינה שלך. ועוד, נתירא שמה שכאשר יבואו עליהם המכות יבואו ויסובבו את קברו להיתחנן עליהם, אם מתפלל עליהם נמצא מציל את אויבי המקום, ואם לאו נמצא שם שמים מתחלל ויאמרו אין ביעקב ממש. (מדה"ג)

"ויאמר דיש... לו. וישתחו ישראל על ראש המיטה" (מז, לא) **וישתחו ישראל על ראש המיטה** – שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. רש"י. אפילו רשע ברשעים, באותה שעה יש לו הרהורי תשובה. (ר"נ מברסלב)

"ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה. ויקח את שני בניו עמו, את מנשה ואת אפרים" (מח, א) **ויהי אחרי הדברים האלה** – אחרי ימי הגלות. ויאמר ליוסף הנה אביך חולה. בסופם יבוא משיח ויגיד לישראל (לשארית יוסף) הנה אביך נחפז לקבל פניך הצופים לקץ המשיח (חולה, דואג) ויהא רצון מאת האלקים שבשמים שיקבל את בניו שהיתרבו בגלותם (אפרים לשון ריבוי) ושנשכחו עוונותיהם מכת הגלות (מנשה לשון שיכחה) כי באמת שכח הקב"ה את עוונם. (זהר)

הנה אביך חולה – עד שיעקב לא היתה חולשה (והיו אנשים מתים פתאום מבלי שיצוו לביתם) ביקש יעקב והיתה חולשה. (בי"מ)

"ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. ויתחזק ישראל וישב על המטה" (מח, ב) **המטה** – בגימטריא חמשים ותשע וזהו שנאמר, אחרי שבא אליו יוסף, וישב ישראל על המטה, על חמשים ותשע חלקי חוליו שנתרו. (הגר"א)

ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך – מלאך ה', והוא עתיד לומר טוב על ישראל בעת שישבו אל הקב"ה בכל צרתם, כשיגיע הקץ של משיח ויגאלו מכל הצרות שבאו עליהם. ואומר ליעקב בנך באים אליך, ויגאלו הטובים. (זהר)

ויתחזק ישראל וישב על המטה – חיזוקו ומושבו האין של ישראל הי' עבור המטה, שהיתה מטתו שלימה, אשרי מי שזוכה לכך. ועל זה יתפלל כל חסיד שלא ימצא פסול בזרעו, כי אין לו לאדם בעולמו אלא כשמניח בנים הגונים. (של"ה)

ויתחזק... וישב על המטה – כדי שיראו השבטים שאף בשעת חוליו נתחזק בשביל יוסף, ויהיו חולקים לו כבוד. (פסיקתא דר"ב)

"ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצרימה לי הם. אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי" (מח, ה) **אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי** – שלא יפסק הדור שייחשבו כבני בנים, מפני

שהם כמו דבר שאין זרעו כלה לכן נחשבים בני בנים כבנים ממש. (תפארת שלמה שמות)

"ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, על שם אחיהם ייקראו בנחלתם" (מח, ו)

ומולדתך אשר הולדת אחריהם – לדעת הרמב"ן והמזרחי לא הי' ליוסף זרע אחר מלבד אפרים ומנשה. ורש"י פירש אשר תוליד, והאיך כתבה התורה דבר בטל. והנה יעקב ברכם וידגו לרוב בקרב הארץ ונתקיים בבני יוסף בארץ. ופירש רש"י שנסתלקה רוח הקודש מיעקב כשרצה לברכם עד שהיתפלל יוסף וחזרה רוח הקודש וברכם, לפי זה גרם יוסף לריבוי שלא על דרך הטבע וכאילו הוליד אותם, וזהו אשר הולדת אחריהם. (ישמח משה)

"ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ואקברה שם בדרך אפרת היא בית לחם" (מח, ז) **מתה עלי רחל** – ונשברתי והיזדקנתי ולא יכולתי להוליד יותר ומסר ברכה זו ליוסף, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. (רע"ס)

מתה עלי רחל – בגלל שאיחר נדרו נענש באשתו העיקרית, ולא מתה לאה אשתו הראשונה, שאינה אשתו העיקרית. ולכן הוא אומר לבנו ליוסף שהוא בנו העיקרי, כי בן רחל הוא. (עץ הדעת טוב)

ואקברה שם – וכשם שרחל לא נקברה במערת המכפלה כך לא יהי' ליוסף נחלה בשמו בארץ ישראל, אך בניו יזכו לשתי נחלות. (נצי"ב)

ואקברה שם – שלא הייתי עדיין מוחזק במערה שהי' עשו מערער עלי. וכשמתה לאה כבר הלך עשו לארצו והניח ליעקב את הכל. שקברתי בחלק בנימין וכבודה להיות קבורה בחלק בנה, ומערת המכפלה היא בחלק יהודה. ולפי שגנאי הוא לטלטל אשה יולדת מתה. (חזקוני)

"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה" (מח, ח) **מי אלה** – רצה שיוסף יזכירם בשמותיהם ויברכם עם הזכרת שמם על ידי יוסף. אך יוסף שמע מפני אביו אפרים ומנשה (ולא מנשה ואפרים) לא רצה להקדים בפיו את אפרים, וגם לא רצה לשנות מסדר אביו, לכן אמר בני הם ולא אמר שמם. (נצי"ב)

מי אלה – ואמרו חז"ל שהכונה לירבעם ולאחאב, מכל מקום יהי' משיח בן יוסף מאביו בנו של ירבעם, ומאחאב יצא משיח בן דוד שהרי נתחנן בבית דוד. (ר"צ הכהן)

"ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות, ויגש אותם אליו ויישק להם ויחבק להם" (מח, י) **לא יוכל לראות ויגש אותם אליו** – מצינו בחז"ל שאם היו רוצים שתחול הברכה (או חלילה הקללה) היו נותנים עיניהם במתברך שתהי' לו חביבות יתר, וכאן שיעקב לא יכול הי' לראותם הגישים אליו כדי שתהי' חיבתו עליהם ויברכם בלב טוב. (ר"צ מוולוז'ין)

וישק להם – קודם ברכם, וכמו שעשה יצחק ליעקב תחילה וישק לו ואחר כך ויברכהו, כך נשק תחילה לבני יוסף שהבכורה ניתנה להם. (הרוקח)

"ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניך לא פיללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך" (מח, יא) **ראה פניך לא פיללתי** – לא התפללתי ראות פניך כשאמר לי שנטרפתי, כי אין אדם רשאי להיתפלל תפילת שוא. (ר"צ מוולוז'ין)

"וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר, ואת שמאלו על ראש מנשה. שיכל את ידיו, כי מנשה הבכור" (מח, יב) **וישת על ראש אפרים** – אפרים נקרא על שם כי היפרני אלקים בארץ עונני, היינו שמשפיע לו הקב"ה רוב טובה אפילו בהיותו עני בתורה ומצוות, כדי שעל ידי זה יוכל לתקן נשמתו, אבל מנשה אותיות נשמה ויוסף ביקש שיהי' מנשה הבכור, שלא ליתן השפעת הטוב בטרם יתקנו הנפש, אך יעקב מיאן בזה מחמת שנתן דעתו על אנשים כערכו ועל כן ביקש שהשי"ת ישפיע לנו הטוב אפילו בעוד אנחנו עניים בתורה ובמצוות. (צמח צדיק)

"ויברך את יוסף ויאמר, האלקים אשר התהלכו אבותי לפניו, אברהם ויצחק. האלקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה" (מח, טו) **ויברך את יוסף** – והלא לא בירך אלא בניו, אלא מפני שחשכו עיניו כשראה רשעים שעתידין לצאת מהם והביט בצורת יוסף והאירו עיניו ובאה על ידו הברכה לכל השבטים, לכך נאמר בך יתברך ישראל. (ילקוט מדרשי תימן)

אשר היתהלכו אבותי לפניו – הליכה לפניו רומזת על היתעוררות מלמטה למעלה שהיא המעלה העליונה כשמתחיל אדם להיתעורר מלמטה, ואז מושך קדושה על עצמו מלמעלה. (של"ה)

אשר היתהלכו אבותי לפניו... הרועה אותי מעודי – יעקב אבינו ע"ה הקטין את עצמו נגד אבותיו שהרחיבו את רצון השי"ת מעצמם, כי היתה להם חכמה גדולה מאד והבינו אף בדבר שלא האיר להם השי"ת מפורש, וזה פירוש אשר היתהלכו שהיו הולכים בכחם, אבל על עצמו אמר האלקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה, היינו שבכל מעשה צריך הוא שהשי"ת יאיר עיניו איך רצונו. ובאמת בענין זה הי' יעקב הגדול באבות כי זוהי מדרגה גדולה שהשי"ת מנהיג את האדם תמיד, וזאת היתה תפילת דוד המלך ע"ה ד' רועי לא אחסר, שלא אחסר השגחת השי"ת עלי ורק שיהי' רועה אותי תמיד. (מי השילוח)

"המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים, וייקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם יצחק ויידגו לרוב בקרב הארץ" (מח, טז) **המלאך הגואל... יברך את הנערים** – מצינו שהמלאכים אומרים בשם ד', כמו שמצינו באברהם אביו ע"ה בעקידה, ועל כן יתכן לומר שהמלאך יברך. (ר"צ הכהן)

יברך את הנערים – אפילו את המנוערים מן המצוות. (דמשק אליזר)

וייקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק – ולא שמות לועזיים. (קהלת יצחק)

וייקרא בהם שמי ושם אבותי – אף על פי שראה שמדרגתו נמוכה ממדרגת אבותיו התחיל בעצמו ולא באבותיו, שהיתה מיטתו שלימה ומאברהם יצא ישמעאל ומיצחק יצא עשו. וכן דרשו חז"ל הנאמר וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, שביעקב לא נאמר אף וביצחק ובאברהם נאמר אף וכנ"ל. (אלשיך)

וידגו לרוב בקרב הארץ – והרי לא מצינו אותם מרובים מיתר השבטים. אלא שבברכתם נאמר בקרב הארץ, ובאמת רבו מאד בני יוסף אחר שנכנסו לארץ, וכמו שמצינו ביהושע שטענו מדוע נתת לי נחלה וגורל אחד... ואני עם רב. (הגר"א)

וידגו לרוב בקרב הארץ – הדגים חיים בתוך הים והם סמויים מעיני האדם, כך גם חיי היהודים סמויים מעיני הגויים שהם חיים בתוכם. (רש"י)

"ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי, כי זה הבכור שים ימינך על ראשי" (מח, יח)

לא כן אבי כי זה הבכור – ואל תקדים הצעיר לבכור כי כבר ראית מה יצא מדבר כזה. וימאן אביו. אמר לו יעקב הבן הגדול לא יקנא. ואולם אחיו הקטון יגדל ממנו. ממנשה עצמו יגדל אפרים, מנשה עצמו יגדלנו מעליו. (בינה לעתים)

"וימאן אביו ואמר ידעתי בני ידעתי, גם הוא יהי לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטון יגדל ממנו וזרעו יהי מלוא הגויים" (מח, יט)

סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה. זה שנאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה (רש"י)

ידעתי בני ידעתי – שאתה בני בזמן שראית דמותי ושבתי אל הברית שלך. ידעתי. ידעתי שמנשה הבכור. (זהר)

גם הוא יהי לעם וגם הוא יגדל – קודם עם ואחר כך גדולה, זהו גדעון ממנשה שתחילה נאספו אחריו שלוש מאות המלקקים בלבד ואחרי שניצח עמם במלחמה עלה לגדולה. ואולם אחיו הקטון יגדל ממנו. זה יהושע מאפרים שהי' תלמידו של משה רבנו ע"ה והי' גדול בימי משה. וזרעו יהי' מלוא הגויים. זרעו, הם הזקנים שאחרי יהושע שהיו תלמידיו. (נצי"ב)

ואולם אחיו הקטון ויגדל ממנו – כשם שגדל יוסף מראובן, יעקב מעשיו, ויצחק מישמעאל. (כלי יקר)

"ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמור ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, וישם את אפרים לפני מנשה" (מח, כ)

ויברכם ביום ההוא – ביום ההוא, שלא לדחות למחר כל מצוה שאפשר לעשותה היום. (ר"א מסטולין)

לאמור – מלא בו', בששה מקומות הקדים את אפרים לפני מנשה, כנגד ששה שופטים צדיקים שיעמדו ממנו, ולכן נאמר אם משול תמשול בנו מלא, אבל מלוד תמלוד עלינו כתוב חסר, שכל ששת המלכים שעמדו מאפרים היו רשעים. (בעה"ט)

בך יברך ישראל – בברית מילה יברכו את התינוק ישימך אלקים כאפרים וכמנשה. יוסף לא יכול הי' להקריב שלמים. (יב"ע)

ישימך אלקים כאפרים וכמנשה – כשמברכים ברכה זו בברית מילה הכוונה היא שאם המבורך יהי' בן תורה שיהי' כאפרים, ואם יעסוק בהויות העולם שיהי' כמנשה. וישם את אפרים לפני מנשה. כי תורה קודמת להנהגה בהויות העולם. ומה שהקדים זבלון ליששכר שתורתו של יששכר היתה בזכותו של זבלון. (נצי"ב)

"ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת והי' אלקים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם" (מח, כא)

הנה אנכי מת והי' אלקים עמכם – יש לומר שניחמם שלא ירע בעיניהם על שאינם עולים עמו לארץ ישראל וחוזרים למצרים, כי השכינה שורה עמם במצרים. (עמכם)

הי' אלקים עמכם – אלקים מידת הדין, הקב"ה יכניס שנאה בגויים ליהודים, כדי שלא יתערבו בהם. (מקרא מפורש)

"ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך, אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" (מח, כב)

ואני נתתי לך שכם – אף על פי ששמעון ולוי לקחוהו במעשה דינה אני הייתי עיקר בלקיחתה, שלקחתי בחרבי ובקשתי ותירגם אונקלוס בתפילותי ובקשותי, ולולי תפילתי לא בחרבם יכלו לרישתה, או ירמוזו למאמרם על הנאמר ולא רדפו אחרי בני יעקב שיעקב חגר חרבו וקשתו ונלחם בהם, ולולי הוא נהרגו שמעון ולוי בניו. (עץ הדעת טוב)

שכם אחד – חלק אחד גדול בחכמה, כנאמר בן זקונים בר חכמים. אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי. אלו ניצוצות הקדושה שהיו בארץ ישראל תחת יד האמורי והוציאם יעקב מהם בתורה ובחכמה הנקראים חרב פיפיות, ונקראים קשת, כחצים ביד גבור. ד"א בחרבי ובקשתי כנגד עשו וישמעאל שעירערו על הבכורה. (ישמעל נגד יצחק) ועשו הוא החרב, ועל חרבך תחיי, וישמעאל הוא הקשת, ויהי רובה קשת. (ואמורי, על שם שעשו שניהם מעשי האמורי) (פנים יפות)

"עלה וקבר את אביך כאשר שביעך" (מט, ג)

אמרו חז"ל, כי כאשר ביקש יוסף את פרעה לעלות לארץ כנען כדי לקבור את אביו, אמר לו פרעה שישאל על שבועתו. אמר לו יוסף: אם כן, אשאל גם על שבועה שנשבעתי לך, שלא לגלות כי אינך יודע בלשון הקודש, עובדה שנחשבה כבזיון לפרעה, אשר התפאר כי הוא יודע את כל הלשונות.

תמוהה, לכאורה, התנהגותו של יוסף אשר העיז פניו לדבר כך לפני פרעה, ואיך לא חשש מלגלות את קלונו ברבים.

מפרש רבינו בעל "קהלות יעקב", כי באמת לא התכוון יוסף לומר לפרעה כי בדעתו לעשות כך בפועל, להתיר את שבועתו אשר נשבע לפרעה. ברם, כל עיקרה של השבועה אינו אלא גדר ומחסום בפני רצונותיו של האדם לחלל את מוצא פיו. הרגשת הלב מחייבת, כי גם במקום שאפשר ע"י שאלה והתרה, הרי אם נשבע והבטיח לאחרים יהיו דבריו קודש, לא יחלל ולא יעקור אותם, גם ע"י שאלה. ואולם, אדם אשר שבר את הבטחתו ע"י שאלה שנשאל לחכם, הרי כבר הוכל בעינו כל חומר השבועה, וכמו שאמרו חז"ל (שלחי יומא) כי אדם שעבר עברה ושנה בה הרי נעשית לו כהיתר. ברור כי אם בשתי פעמים נעשית לו כהיתר, הרי שבפעם אחת נעשית לו כחצי היתר... נשבר אצלו, איפוא, מחצית מחומר האיסור, אשר היה אצלו עד כה.

זהו שאמר יוסף לפרעה לטובת אותה שבועה אשר נשבעתי לך, לא כדאי לך שאשאל על השבועה שנשבעתי לאבי, כיון שאז יזולזל אצלי גם חומר השבועה אשר נשבעתי לך, והרי ודאי רוצה אתה כי השבועה אשר נשבעתי לך תהיה כחומה בצורה, אשר דבר לא יוכל לה.

הליכות והלכות

מדיני שקר

נצטוונו בתורה: "מדבר שקר תרחק" וישנם חילוקים בזה:

א. המשקר ויש עוון לחברו וגוזל ממונו, כגון מכחיש בפיקדון או בהלוואה או במשכורת של עובדים או מרמה במסחר או במשקל.

ב. משקר ואין נזק כספי אבל יש לו נזק, כגון שמראה לשני שהוא אוהבו בכדי שיאמין בו ואחר כך יוכל להפסידו באיזה ממיני הנזקים.

ג. שבא בערמה לשני להפסידו דבר שיוכל לזכות בו ולהרויח, שהריוח יבוא אליו ולא לחברו.

ד. המשנה דברים ששמע אף על פי שאין בהם נזק לשני, אבל כיון שאין לו תועלת מזה אז יש בו איסור, שהרי בשאט נפש עובר על התורה כיון שהשקר דבוק בו.

ה. שמבטיח לשני שיתן לו איזה דבר או מתנה ובאמת אין בליבו לתת לו. ועל זה נאמר "נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה". ואם באמת רצה להיטיב לו ורק אינו יכול לקיים שכך עובר על איסור של אונאה.

אבל אם משקר משום דברי שלום לעשות שלום בין אדם לחבירו או בין איש לאשתו, או שמשקר על מנת להציל עצמו מנגב או גזלן מותר. גוזמה, שאומר דבר שמוכן לכל שזה הגזמה, כגון ראיתי ערים בצורות עד לשמים, וגם השומע מבין שאין קיים דבר זה, לא נחשב שקר ומותר.

שבת שלו-ס

ולמוד מהנה!!!



Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

על מה ולמה זכתה האשה האלמונית שהמוני בני תורה ות"ח ילוו אותה בדרכה האחרונה?

"וקברתני"

וברש"י יהודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה.
 מידת ה'מידה כנגד מידה' של הקב"ה מאפשרת לכל אדם לידע בשל מה באה עליו טובה פלונית, או חלילה להיפך.
 כי אם האדם שוכח, הריבוננו של עולם זוהר. כלל-ברזל זה פועל הן לטוב והן למוטב.
 הקב"ה אינו שוכח לאדם שכר טוב על כל מצוה ומצוה ועל כל מעשה טוב שעשה, גם אם הוא שכח כבר את המעשה הזה מזמן, ובאותה מידה לא שוכח הקב"ה להעניש את האדם על דברים שאינם טובים שיצאו מתחת ידו.

ידעה ברורה ומוחשית בענין זה, עשויה להעניק לאדם את אחד החיזוקים הגדולים ביותר בחייו. כי כאשר הוא מרגיש שכל דבר נרשם, ואין מציאות כזו שהקב"ה לא יזכור לו את מעשיו, וירי שכל רבינוביץ ז"ל, אביו של ייבדל לחיים הגאון רבי מרדכי רבינוביץ, ראש ישיבת 'אור ישראל' בפתח תקוה.

כל הרחובות הושחרו

שמענו מעשה מופלא מאין כמוהו, העשוי לחזק בנו את ההרגשה ב'מידה כנגד מידה' וביש שכר לפעולתך' הדבר קרה בהלויתו של הר"ר פנחס יוסף רבינוביץ ז"ל, אביו של ייבדל לחיים הגאון רבי מרדכי רבינוביץ, ראש ישיבת 'אור ישראל' בפתח תקוה. היתה זו אחת ההלויות המרשימות ביותר שידעה העיר פתח תקוה מעודה. אחרי מיטת הניפטר הילכו המוני-מוני בני תורה, תלמידי הישיבה הקטנה של 'אור ישראל',

הילולא דצדיקיא

יום רביעי
י' סבת עשרה בטבת רבי נתן מברסלב רבי אברהם אבא לייפר האדמו"ר מפ'מסבורג
שקיעה 4:30 רבי יהושע שראבני מזקני המקובלים

יום שישי
יב סבת רבי משה מרגליות מה"ם פני משה רבי חיים הכיב דוד מרתון מה"ם תוקפוי של נם
שקיעה 4:30

יום שבת
יג סבת רבי משה האדמו"ר מלעלוב
שקיעה 4:30

יום ראשון
יד סבת רבי רפאל מאיר פאנויל מה"ם לב מרפא
שקיעה 4:33

יום שני
טו סבת
שקיעה 4:33

יום שלישי
טז סבת
שקיעה 4:33

והישיבה הגדולה, ומי רואה אותם יוצאים ואינו יוצא.
 כל הרחובות שסביב הישיבות הללו הושחרו בעת ההלוויה, וכך עד שהגיע המסע לבית העלמין סגולה, שם הוטמן הר"ר פנחס יוסף ז"ל.

והנה, כאשר ערכו לניפטר את הטהרה, הבחינו המוני המלווים, ובהם ראשי ישיבות, ת"ח מפורסמים ולומדי תורה ועמליה, במקום נערכת עתה הלווייתה של אשה פלונית, שניפטרה בגיל 103 שנים.

הקהל שהגיע כדי ללוות את האשה היא לקיברה, היה מאוד-מאוד מצומצם, משום שלניפטרת כמעט ולא היתה משפחה, וגם כל חברותיה ספו-ונמו מזמן מן העולם... אבל, למרות הכל, זכתה אשה זו שמאות רבות של בני תורה ילוו גם אותה אל קיברה, שכן היה זה ממש באותה שעה, באות ומעמד ובאותו מקום בו נערכה הלווייתו של הרב רבינוביץ.

החברה-קדישא עורכת בירור

יתירה מכך. בבירור שנעשה במקום נודע שהקשישה התגוררה בחיפה, והח"ק התכוונו לטומנה בבית העלמין בעיר זו. ממש ברגע האחרון לפני עריכת הטהרה בחיפה, זכר אחד מאנשי הח"ק שבעלה של אשה זו נפטר לפני שעות שנים, והגם שלא הצליח להיזכר היכן קבורתו, הציע לערוך בירור במשרדי חברות-הקדישא בארץ כדי שיבדקו בפנקסיהן שמא יאתרו את קברו של הבעל, ויבררו האם הנפטרת רכשה חלקה לציודו.

כיוון שהבעל נפטר כאמור לפני שנים רבות, לא קל לערוך את הבירור הלו. אבל האנשים שהיו מעוברים בענין, לא התעצלו, ועשו בירור אחר בירור, עד שעלה בידם לאתר את קבר הבעל, בבית העלמין בפתח תקוה.

ההפתעה הגדולה היתה שלמרות שהאשה לא רכשה חלקה בחייה, ולמרות שכבר חלפו שנות-דור מאז פטירת בעלה, נותרה חלקה פנויה ליד קבר הבעל.

כמה מהת"ח ששהו בבית העלמין החליטו לברר על מה ולמה זכתה האלמונית הלזו לכך. הם התעניינו אצל המלווים מה היו מעשיה ועד מהרה התברר להם שהקב"ה אינו שוכח!

הישיבה היתה במצב כלכלי קשה

לפני למעלה מ-80 שנה, כאשר הניפטרת היתה בשנות העשרים לחייה, הגיעו לאוזניה שמועות שהישיבה 'תורה ודעת' שנוסדה באותם ימים נמצאת במצב כלכלי קשה מאוד. היה זה בימים של טרום-ישיבות באמריקה, ולכן גם איסוף כספים והשגת תרומות היו בבחינת מסירות נפש.

אשה זו החליטה על דעתה לצאת ולאסוף כסף עבור בני ישיבת 'תורה ודעת', וכך במשך זמן רב נדדה מבית לבית והשיגה כסף רב עבור הישיבה בהצליחה לצאת לבסוף מן המצב הקשה ולספק לבחורים את צרכיהם.

מי זכר את המעשה הגדול הזה של האשה? הרי לאחר שחלפו כל כך הרבה שנים מאז, ספק אם היא-עצמה היתה ניזכרת בו! אבל הקב"ה, המיטיב הגדול עם בריותיו, זוכר. הוא אינו שוכח, לעולם.

"אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם. אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך". ומי שבמו-ידיה איפשרה לבני התורה לשבת וללמוד במנוחת הדעת, זכתה שקהל כה גדול של בני תורה ילוו אותה בדרכה האחרונה. (עלינו לשבח עמ' קמח-קנ)

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה